

ČESKÝ JAZYK

9. třída

1.

Katka: „Už jsi četla ten nový článek profesorky Šedivé?“

Bára: „Jo, ale moc jsem nepochopila ty způsoby dělení slovních druhů.“

Katka: „No mně se nejvíc líbila ta část o podstatných jménech ve dvou rodech. Vůbec jsem si neuvědomovala, že saranče může být to i ta.“

O které z následujících jazykovědných disciplín nejspíše pojednává článek profesorky Šedivé, o němž si povídají Katka s Bárou?

- (A) o pravopisu
- (B) o skladbě
- (C) o stylistice
- (D) o tvarosloví

2.

Která z následujících možností je napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Když se v Beskydech objevili vlci, nastala panika a místní noviny plnili vyděšené titulky.
- (B) Otrávené návnady v posledních letech doslova zdecimovali desítky mořských orlů a vyder.
- (C) Rysi nebo puštíci na Šumavě či třeboňští orli by se možná na svá místa nevrátili bez asistenční služby.
- (D) Elegantní sokoly jsou opět součástí naší fauny, přestože první pokusy o jejich návrat do přírody skončily fiaskem.

3.

Která z následujících možností je napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Nic se nezkomplikovalo a s Vojtou jsme ztrávili úžasné prázdniny.
- (B) Trochu nás sužovali komáři, ale jinak si nemůžu na nic ztěžovat.
- (C) Vojta je zběhlý v levném cestování, což stvrdil i tímhle výletem.
- (D) Organizace nezklamala a kamarádi posléze shlédli film o naší cestě.

4.

Která z následujících možností obsahuje pravopisnou chybu?

- (A) Nedělej piruety v pyžamu, ať neohrožíš svoji účast na olympiádě.
- (B) V období romantizmu asi neměli polykliniky, ale možná vařili ragú.
- (C) Festival je tradičně zahajován cyklem symfonických básní.
- (D) Dostal šílený nápad vydezinfikovat gotickou baziliku.

5.

Ve které z následujících možností je pravopisná chyba v psaní velkých písmen?

- (A) Pohoří Vysoké Tatry se propadává! Nejvýraznější pokles v budoucnu hrozí Gerlachovskému štítu.
- (B) Klesá i Východoslovenská nížina, ale okolí Banské Bystrice stoupá, stejně tak české pohoří Karpaty. Naopak klesá Vídeňská pánev.
- (C) V Evropě měření ukazují růst v oblasti rakouských Alp nebo růst hor v rumunské oblasti Vrancea.
- (D) Měření deformací zemského povrchu naznačují, že ve Střední Evropě, a tedy i v Česku, se v budoucnu mohou častěji vyskytovat slabá zemětřesení.

6.

Ve které z následujících vět jsou všechny číslovky napsány mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Toto heslo najdete na 128 straně Slovníku cizích slov.
- (B) Sáček s dvěmi houskami si odložil na lavici.
- (C) Tomáš napočítal dvěštyřicetosm zápalek.
- (D) Všechno si to řekli mezi čtyřma očima.

7.

Ve které z následujících možností je chybně použita interpunkce?

- (A) Rozhořčená Afrodita viděla, jak její sláva upadá, a jak se lidé chystají zasvětit lidské dívce nové chrámy.
- (B) Nesnesla takové ponížení, a proto zavolala svého syna Eróta, aby jí pomohl smělou princeznu potrestat.
- (C) Okřídlený syn bohyně, který v ruce držel luk a toulec plný šípů, se ihned snesl ke své matce.
- (D) „Královská dcera Psýché se chová velmi neuctivě,“ řekla Erótovi Afrodita, „a tak chci, abys ji potrestal.“

8.

Která z následujících možností obsahuje mluvnicky správný tvar podstatného jména v 5. pádě jednotného čísla?

- (A) podlý zrádče
- (B) rychlý zachránče
- (C) slavný vojevůdče
- (D) soudní znalče

9.

Které z následujících sloves je vidu dokonavého?

- (A) rozlil se
- (B) nelije
- (C) vlévá se
- (D) zaléval by

10.

Ve které z následujících vět je podmětem infinitiv?

- (A) Jeho touha vyhrát ho hnala do dalšího tréninku.
- (B) Pozvat Jitku do kina považoval za dobrý nápad.
- (C) Získat zlatou medaili bylo jeho snem.
- (D) Překvapit ho nemohlo už vůbec nic.

11.

Ve které z následujících vět je slovo *letuška* předmětem?

- (A) Skoro každá holčička se chtěla jako dítě stát letuškou.
- (B) Po varování letušky cestující zaujali bezpečnostní pozici.
- (C) Brzy po startu nám letušky začaly nosit občerstvení.
- (D) Jedna z cestujících volala obsluhující letušku opakovaně.

12.

Která z následujících možností je větou dvojčlennou?

- (A) Pozor na psa!
- (B) Přišel příliš pozdě.
- (C) Nechtělo se mu do školy.
- (D) Při povodních stále přšelo.

13.

Carlos Relvas, portugalský šlechtic a podle portugalských zdrojů ve své domovině jeden z nejznámějších mužů 19. století, měl mnoho patřičných zálib, ale nade všemi stálo jeho zapálení pro fotografii.

Které z následujících tvrzení o uvedeném souvětí **neplatí**?

- (A) Jde o souvětí souřadné.
- (B) Souvětí obsahuje přístavek.
- (C) Souvětí se skládá ze dvou vět.
- (D) Souvětí obsahuje větu vloženou.

TEXT K ÚLOHÁM 14 AŽ 16

Stanislav Rudolf: Kopretiny pro zámeckou paní

„Tak povídej, rychle,“ pobízela mě i Hanka.

„Dámy, von je doktor.“

„Takovej mladej?“ (Trochu jsem to zřejmě přehnala. Ale vzít doktora zpět? Nikdy!)

„Holky, jít tak k němu na rentgen...!“ vypískla Bohunka. Okřikla jsem ji: „Je doktor historických věd. Vědec. Bádá u nás. No a při tom taky provádí, jako my.“ Teď by to chtělo dlouhou dramatickou pauzu. Aby se holky vzpamatovaly. Z Mařenky nemám strach, ta o Petrovi dohromady nic neví. Pozorovala jsem kluky, jak plavou na druhý břeh. A za nimi Pocem.

„A kde bydlí?“

„U nás.“ To byl gól! Bohunka jen polkla sliny.

„I... v noci?“ zakoktala.

„Přece ho nevyženem do parku. Normálně spí v mém pokoji.“

„S tebou...?“

Zatvářila jsem se uraženě:

„No a? Copak jsme malé děti?“

14.

„I... v noci?“

„S tebou...?“

V uvedených výpovědích z úvodního textu je podtrženo stejné interpunkční znaménko. Které z následujících tvrzení o něm **není** pravdivé?

- (A) Takto je možné označit nedořečenou větu.
- (B) Takto se označují pauzy, které postava v řeči udělala.
- (C) Je to zvláštní interpunkční znaménko v tázacích větách.
- (D) Toto znaménko se často používá při zápisu mluveného projevu.

15.

„Kde bydlí?“

„U nás.“ To byl gól!

Podtržená věta je v uvedeném textu použita v přeneseném významu. Kterou z následujících možností **nelze** v daném kontextu tuto větu nahradit, protože by sdělení jako celek nedávalo smysl?

- (A) To byla branka.
- (B) To byla síla.
- (C) To byla trefa.
- (D) To byla pecka.

16.

Ve kterém z následujících vyjádření z uvedeného textu se uplatňuje obecná čeština?

- (A) zřejmě jsem to přehnala
- (B) normálně spí
- (C) takovej mladej
- (D) bádá u nás

TEXT A TABULKY K ÚLOHÁM 17 AŽ 22

Přeprava kola jako spoluzavazadla

Přeprava jízdního kola jako spoluzavazadla je možná ve všech vlacích označených v jízdním řádu symbolem jízdního kola. V takto označených vlacích zaplatíte cenu za přepravu 25 Kč. Pokud přestoupíte do jiného vlaku, je třeba znovu zaplatit. Celodenní doklad pro přepravu kola jako spoluzavazadla stojí 50 Kč.

Přepravit jízdní kolo jako spoluzavazadlo je možné také v osobních vlacích, spěšných vlacích, rychlících a expresech neoznačených v jízdním řádu symbolem jízdního kola, a to na prvním nebo posledním představku soupravy v prostoru nástupních dveří. Zde mohou být umístěna vždy nejvýše dvě jízdní kola (není-li to z technologických důvodů nebo z důvodu bezpečnosti vyloučeno). I v tomto případě činí cena za přepravu v jednom vlaku 25 Kč a cena celodenního dokladu je 50 Kč. Přepravit kolo jako spoluzavazadlo není možné ve vlacích označených symbolem přeškrtnutého jízdního kola.

Vlakové spojení Uherské Hradiště – Břeclav

10:21	Datum	Odkud / Přestup / Kam	Příj.	Odj.	Pozn.	Spoje
☐	19.6.	Uherské Hradiště		10:21		 Os 12256
		Staré Město u Uh. Hrad.	10:27	10:32		 Os 4214
		Břeclav	11:24			
Celkový čas 1 hod. 3 min., vzdálenost 59 km, cena 85 Kč / IN50 43 Kč / IN25 64 Kč						

11:31	Datum	Odkud / Přestup / Kam	Příj.	Odj.	Pozn.	Spoje
☐	19.6.	Uherské Hradiště	11:30	11:31		 Os 4308
		Staré Město u Uh. Hrad.	11:37	11:57		 R 806 R
		Břeclav	12:31	12:38	•	
Celkový čas 1 hod., vzdálenost 59 km, cena 85 Kč / IN50 43 Kč / IN25 64 Kč						

Pozn.: Os = osobní vlak, R = rychlík

17.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu a uvedených tabulek?

- (A) Spojem Os 4214 je možno najednou převážet maximálně dvě jízdní kola.
- (B) Vlakem s označením Os 12256 nelze za žádných okolností přepravit jízdní kolo jako spoluzavazadlo.
- (C) Přeprava kola jako spoluzavazadla je možná i v rychlících a expresech, ale cena za tuto přepravu je zde vyšší než u osobních vlaků.
- (D) Pokud s kolem jako se spoluzavazadlem přestupujete více než jednou, je celková cena jednotlivých jízdenek za přepravu kola vyšší než cena celodenní jízdenky.

18.

Michal potřebuje devatenáctého června cestovat s kolem z Uherského Hradiště do Břeclavi.

Které z následujících tvrzení vyplývá z uvedeného textu a uvedených tabulek a platí pro Michala?

- (A) Rychlíkem R 806 nelze přepravovat jízdní kola, proto Michal nemůže jet spojením v 11:31.
- (B) Pojede-li spojením v 10:21, měl by podle jízdního řádu čekat ve Starém Městě u Uherského Hradiště déle, než kdyby jel spojením v 11:31.
- (C) U spojů Os 12256 a Os 4308 existuje riziko, že nebude moci s kolem jet, pokud v některém z těchto vlaků pojede na každém představku více než jedno kolo.
- (D) Ať už pojede spojením v 10:21, nebo spojením v 11:31, cenově výhodnější pro něj bude koupit si celodenní jízdenku pro přepravu kola jako spoluzavazadla.

19.

Kterým z následujících vlaků **není** podle informací z uvedeného textu možné přepravit jízdní kolo jako spoluzavazadlo?

- (A) Os 17215
 (B) Os 7029
 (C) R 759 **R D**
 (D) 511 SC Pendolino   **R**

20.

Která z následujících možností nejspíše vystihuje hlavní důvod, proč se v uvedeném textu opakují některé výrazy (např. jízdní kolo, spoluzavazadlo, celodenní doklad)?

- (A) Opakování výrazů slouží k tomu, aby byl text srozumitelný čtenářům všech věkových kategorií.
 (B) Jde o stylistickou chybu, výrazy by se v textu neměly opakovat.
 (C) Opakování má čtenáři usnadnit čtení textu a zapamatování pojmů.
 (D) Výrazy se opakují, protože je důležitá přesnost vyjádření; jsou to termíny.

21.

Ve které z následujících možností jsou uvedena pouze slova, jež svým významem nejvíce odpovídají významu výrazů *přeprava*, *doklad* a *souprava*, v němž jsou použity v úvodním textu (pořadí slov zůstává zachováno)?

- (A) jízda, jízdenka, spoj
 (B) doprava, jízdenka, vlak
 (C) doprava, místenka, vagon
 (D) transportovat, průkaz, vagon

22.

Které z následujících slovních spojení z uvedeného textu obsahuje sloveso v trpném rodě?

- (A) mohou být umístěna
 (B) vlacích označených
 (C) není možné
 (D) cena činí

TEXT K ÚLOHÁM 23 AŽ 25

Petr Bezruč: Jen jedenkrát (úryvek)

Jen jedenkrátě kolem mne šla láska.
 Vlas černý pad jí k pasu,
 a sladkým hlasem hovořila ke mně:
 Vy dobrého jste srdce,
 a s vámi bude šťastna každá žena –
 a krátký plachý pohled,
 jenž více řek než její sladká slova,
 jež řekla sladkým tónem,
 jak mluví se v mé vlasti u Těšína,
 šel s její řečí! –
 A já, jenž dávno vypil
 až v hořké kvasnici číš svého žití
 a z knihy žití bílé vytrh listy,
 já řekl drsným tónem,
 tak jak mluví dav černých mužů hore
 tam pod ostravskou plání:
 Bez konce, slečno, s oným půjde štěstí,
 jenž bude vaším mužem, –
 však na strom zvadlý nepřipínám růži.
 (...)
 A já ji miloval a ona se mi vdala!
 A můj krb vyhas, v srdce lehly stíny,
 a smutek bez konce jde mojí žitím, –
 když vzpomenu si často,
 že sladkým krokem kolem mne šla láska,
 a já přirazil dvěře svojí chaty,
 a nikdy víc se nenavrátil zpátky! –

23.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je pravdivé?

- (A) Jedná se o dialog ve veršovaném dramatu.
 (B) Text obsahuje pravidelně se rýmující verše.
 (C) V textu je použit několikrát se opakující refrén.
 (D) Všechny verše začínají jednoslabičným výrazem.

24.

Ve kterém z následujících veršů uvedeného textu se uplatňuje přenesený význam?

- (A) A já ji miloval a ona se mi vdala
 (B) a z knihy žití bílé vytrh listy
 (C) a s vámi bude šťastna každá žena
 (D) a nikdy víc se nenavrátil zpátky

25.

a s vámi bude šťastna každá žena

Podtržený výraz v uvedeném verši úvodního textu je tzv. jmenný tvar přídavného jména, který je dnes spíše archaismem.

Ve které z následujících možností se rovněž vyskytuje jmenný tvar přídavného jména?

- (A) Děti se vrátily z tábora celé rozradostněné.
 (B) Zvláštnost stavby spočívala v nestejně délce oken.
 (C) V minulosti lidé chodili mnohem častěji bosí než teď.
 (D) Prarodiče mého kamaráda Jirky jsou stále živi a zdraví.

TEXT K ÚLOHÁM 26 AŽ 30

Lze rychlost světla změnit?

Ohromná rychlost světla není sama o sobě něčím tak podivným. Překvapující však je to, že je naprosto stálá.

Pohyb kteréhokoli tělesa vždy lze uměle zpomalit nebo zrychlit. Dokonce i pohyb střely: postavíme-li letící kulce do cesty například pytlík s pískem, při průletu ztratí kulka část své rychlosti a poleť mnohem pomaleji. (...)

Úplně jinak je to však se světlem. Zatímco rychlost kulky závisí na konstrukci zbraně a na vlastnostech střelného prachu, rychlost světla je ve stejném prostředí vždy stejná, ať vychází z jakéhokoli zdroje. Postavme světelnému paprsku do cesty tlustou skleněnou destičku, třeba lupu. Pokud bude světlo procházet destičkou, jeho rychlost se zmenší, neboť ve skle se světlo šíří pomaleji než ve vzduchu, nebo dokonce ve vzduchoprázdnu. Jakmile však světlo destičku opustí, bude se opět pohybovat rychlostí 300 000 km/s. (...)

Šíření světla ve vzduchoprázdnu (ve vakuu) se liší od všech ostatních druhů pohybu právě touto významnou a podivuhodnou vlastností: nelze je zrychlit ani zpomalit. Ať světelný paprsek dozná při průchodu hmotou jakýchkoli změn (například při lomu světla čočkou změni rychlost i směr), jakmile se vrátí do vakua, šíří se původní rychlostí.

26.

Které z následujících tvrzení **nevyplývá** z uvedeného textu?

- (A) Rychlost světla ve vakuu je nejvyšší známou rychlostí.
- (B) Rychlost světla lze vyjádřit v kilometrech za sekundu.
- (C) Rychlost světla se mění v závislosti na prostředí.
- (D) Rychlost světla ve vzduchoprázdnu nelze snížit.

27.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je pravdivé?

- (A) Byl vytvořen za účelem poučit čtenáře o zdrojích světla.
- (B) Má čtenáře poučit o podstatě a vlastnostech světla.
- (C) Má čtenáři poskytnout návod, jak v praxi změnit rychlost světla.
- (D) Poučuje čtenáře o rychlosti světla a uvádí příklady.

28.

Která z následujících výpovědí z uvedeného textu **neobsahuje** zájmeno?

- (A) Zatímco rychlost kulky závisí na konstrukci zbraně, rychlost světla je vždy stejná.
- (B) Ohromná rychlost světla není sama o sobě něčím tak podivným.
- (C) Pohyb kteréhokoli tělesa vždy lze uměle zpomalit nebo zrychlit.
- (D) Úplně jinak je to však se světlem.

29.

Pokud bude světlo procházet destičkou, jeho rychlost se zmenší, neboť ve skle se světlo šíří pomaleji než ve vzduchu, nebo dokonce ve vzduchoprázdnu.

Která z následujících možností správně odůvodňuje psaní čárky před spojkou *nebo* v uvedeném souvětí úvodního textu?

- (A) Věta hlavní je tak oddělena od věty vedlejší.
- (B) Jde o vylučovací poměr mezi větami hlavními.
- (C) Jde o stupňovací poměr mezi větnými členy.
- (D) Před *nebo* v souvětí píšeme čárku vždy.

30.

Které z následujících slov bylo vytvořeno stejným slovotvorným způsobem jako slovo *vzduchoprázdno* z uvedeného textu?

- (A) nadúrovňový
- (B) nedochvilnost
- (C) vodováha
- (D) bezzubý

TEXT K ÚLOHÁM 31 AŽ 34

Páchne jako zkažené maso, přesto si k ní lidé chodí přivonět

Zápach zkaženého masa, který se line záhonem v Jiráskových sadech v _____ Hradce Králové, k sobě láká nejen hmyz, ale – přes svou _____ – přitahuje i plno kolemjdoucích.

Vydává ho vzácná středomořská rostlina drakovec obecný (*Dracunculus vulgaris*), která v parku nyní vykvetla. Návštěvníci sadů si ji mohou prohlédnout už jen týden, pak odkvete i poslední ze tří květů, které drakovec letos nasadil. „Rostlinu se pokoušíme pěstovat už déle. Loni její hlízy spálil silný mráz. Letos se ale poprvé zadařilo a drakovec vykvetl,“ neskrývá své nadšení vedoucí městské zeleně hradeckých Technických služeb Daniel Jeřábek.

Rostlina je kromě tvaru a zápachu zajímavá i tím, že uvnitř květu dokáže vytvářet a uchovávat teplo.

Unikátní, zhruba třiceticentimetrový květ si v posledních dnech chodí prohlédnout desítky obyvatel Hradce Králové. Chvillemi se na něj u záhonu stály až fronty.

31.

Která z následujících možností obsahuje pouze výrazy, jež lze v daném pořadí doplnit na vynechaná místa v uvedeném textu, aby sdělení bylo smysluplné?

- (A) čtvrtí, nezajímavost
- (B) městě, odpornost
- (C) ulicích, nevhodnost
- (D) centru, odpudivost

32.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Drakovec kvete v Hradci Králové každoročně, jen letos vykvetl mimořádně brzy.
- (B) Drakovec roste z hlízy, která se na zimu vyjímá ze země.
- (C) Drakovec pochází z krajů kolem Středozemního moře.
- (D) Drakovec kvete pouze týden a mívá nejčastěji tři květy.

33.

Na kterou z následujících otázek **nelze** najít v uvedeném textu odpověď?

- (A) Jak dlouho ještě drakovec pokvete?
- (B) Jak je rostlina drakovec velká?
- (C) Proč se loni nepodařilo drakovec vypěstovat?
- (D) Čím je rostlina drakovec charakteristická?

34.

Které z následujících slov z uvedeného textu má stejný počet hlásek, jako má písmen?

- (A) Daniel
- (B) městské
- (C) návštěvníci
- (D) sobě

35.

Která z následujících možností **není** ustáleným slovním spojením?

- (A) bílá vrána
- (B) kuří oko
- (C) obětní beránek
- (D) vlčí kožešina

36.

Která z následujících dvojic slov **neobsahuje** antonyma?

- (A) důvěrný – nedůvěřivý
- (B) obrovský – nepatrný
- (C) smontovaný – demontovaný
- (D) rozvážný – zbrklý

37.

Ve které z následujících možností jsou všechny dvojice tvořeny slohově neutrálními synonymy?

- (A) hezký – pěkný; svatba – veselka; otec – tatínek
- (B) málokdy – zřídka; pravit – říct; políček – facka
- (C) právě – akorát; dívat se – zírat; chutnat – šmakovat
- (D) hodně – mnoho; nevelký – malý; klid – ticho

38.

Která z následujících možností je kořenem slova *nepředveditelný*?

- (A) předved
- (B) veditel
- (C) ved
- (D) vedit

39.

Ohnisk | o, -a s (mn. 2. -s/e/k, 6. -cích, -ách) 1. fyz. *bod*, v *kt. se protínají paprsky po svém lomu n. odrazu*: o. čočky; geom. *význačný bod v rovině kuželosečky*: o. elipsy 2. *středisko*, z *kt. se něco šíří*: o. pokroku, nepokojů, náказы; **-ový** příd.: o-á vzdálenost

(Slovník spisovné češtiny)

Které z následujících tvrzení **nevyplývá** z uvedeného textu?

- (A) Slovo *ohnisko* je středního rodu.
- (B) Slovo *ohnisko* má dva základní významy.
- (C) Slovo *ohnisko* je ve všech významech odborným termínem.
- (D) Ve 2. pádě mn. č. může být tvar i bez vkladného *e*.

40.

Která z následujících profesí se nejspíše **neuplatní** při tvorbě filmu?

- (A) architekt
- (B) kurátor
- (C) osvětlovač
- (D) producent